

فضای مجازی بستری جدید برای کلاهبرداری که
با سحر، جادو و طلسم‌نویسی، مردم را فریب می‌دهند

بازار داغ رمالی دیجیتال

گزارش
روز

مقصوده قربانی
تیا

رمالی، کاری که روزگاری به صورت سنتی انجام می‌شد، حالا در شبکه‌های مختلف مجازی با شرط تضمین تأثیر اورد، انجام می‌شود و مشتری هم کم ندارد. تبلیغات رمالی در سکوه‌های فروش اینترنتی، گوی سبقت را از سایر آگهی‌ها ربوده است. دعانویسی اینترنتی، سونامی جدیدی است که فقط آدم‌های ساده لوح را فریب نمی‌دهد؛ دامی است که گاه پای فرهیختگان و افراد تحصیل کرده را هم به ماجرای پرچالش بازمی‌کند.

خرافه پرستی سنتی و مدرن

روایت را از یکی از صفحات پرمخاطب اینستاگرام شروع می‌کنم که پست‌های رنگارنگ طلسم‌های جورواجورش جلب توجه می‌کند. این صفحه بیش از ۱۷ هزار مخاطب دارد و مدعی ارائه طلسم‌های مرتبط با بازگشت معشوق، محبت و عشق، دفع رقیب و... است.

کامنت‌ها هم جالب توجه است، مثل کامنت خامنی که نوشته: من و همسرم عاشق هم بودیم و همه، مخالف این وصلت بودند. کلی سختی کشیدیم تا به هم رسیدیم. هنوز یک سال هم از عروسی مان نمی‌گذرد که رفتارش تغییر کرده و خیلی سرد شده است.

دختر جوان دیگری هم نوشته: برای بستن زبان مادرشوهر و خواهرشوهرهایم، آمده‌ام. یکی دو تا که نیستند؛ پنج خواهر افعی‌اش دست از سر زندگی مان برمی‌دارند.

دستش پر از انگوهای ریز است. نشانم می‌دهد و می‌گوید: تا به حال دو تا از آن‌ها را خرچ این‌کار کرده‌ام. لازم باشد، تمامشان را هم می‌دهم.

از جمله آخرش خنده‌ام می‌گردد: «خدا لعنت کند همسایه کناری مان را؛ مدام اسپند دود می‌کند که باطل‌کننده دعا است.»

نمونه‌های خرافه پرستی کم نیستند؛ هم روش قدیمی ترشان و هم شیوه‌های مدرنش. جالبی‌اش به همین است که خرافات از دنیای جدید و فناوری هم عقب نمانده است و صفحه‌های خرید و فروش کالا در شبکه مجازی و سایت‌های تبلیغاتی، بستری برای جولان دعانویس‌ها شده‌اند.

قیمت‌ها متفاوت است. هزینه مبتدیان در پیچ‌های اینستاگرامی گننام، حدود ۱۰۰ هزار تومان آب می‌خورد با همان تفسیرهای کلیشه‌ای مثل «عشقی قدیمی باز می‌گردد»، «مهره‌ای که شانس می‌آورد»، «بازگشت معشوق» و «رزق و روزی فراوان» اما قیمت‌های بیشتری هم در سایت‌ها هست.

کلی‌شماره، یادداشت کرده‌ام. با تردید یک به یک را می‌گیرم. برخی‌ها شرط پاسخ دادن را فقط مراجعه حضوری می‌دانند اما بعضی‌ها هم جواب می‌دهند.

صدایی که از آن سوی خط می‌آید، ته لهجه جنوبی دارد. آن قدر دستپاچه و هول هستم که سلام نکرده، می‌گویم: بچه دار نمی‌شوم؛ شما می‌توانید کمک‌م کنید؟

کمی به خودم مسلط تر می‌شوم و ادامه می‌دهم: هشت سال می‌شود برای مادر شدن به هر دری زده‌ام اما نشده است. می‌گوید: «اول باید سرکتاب باز شود.»

برای این کار دلیل دارد؛ مشخص شود که آجنه، طلسم‌کرده‌اند یا نه. با اینکه سرش شلوغ است، قول می‌دهد کارم را تا شب راه بیندازد. شرطش این است که اول ۱۰۰ هزار تومان به شماره کارتی که می‌دهد، واریز کنم. ارتباط را هنوز قطع نکرده‌ام که امیدوارترم می‌کند: «اگر طلسم نباشد، با ۶۰۰ هزار تومان هم می‌شود کار راه‌انداخت.» زبان گرمی دارد. برای اینکه به نتیجه‌کارش مطمئن تر شوم، می‌خواهد یک پیام بدهم تا پیغام‌های رضایت مشتری‌ها را برایشم بفرستد. قاطع اعلام می‌کند: «کلی از مردم نتیجه گرفته‌اند؛ شما هم امیدوار باشید.»

نفر بعدی را به قصد بخت‌گشایی انتخاب می‌کنم. خرچش، گفتن نام مادر و یک هزینه ۲۰۰ هزار تومانی است. مبلغش بیشتر از قبلی است. فیش واریزی را که ارسال می‌کنم، زود به وعده عمل می‌کند و صوت می‌فرستد. حرف‌هایش بوی ترس می‌دهد. مطمئن است که طلسم شده‌ام؛ یک طلسم کهنه و قدیمی توسط زنی قدبلند و سفید و بور که از اقوام دورمان است و تا این طلسم باطل نشود، هیچ فردی سراغم نخواهد آمد. شکستن این طلسم، ۵ تا ۷ میلیون هزینه دارد اما آینده‌ای پر از اتفاقات خوب، همراهش هست و ناخواسته از دهانم می‌پرد: «قیمتش؟» منظورم را می‌فهمد و می‌گوید: هزینه شکستن طلسم، خیلی بیشتر از این هاست.

ظاهراً هزینه اورد و سرکتاب براساس لوکیشن‌هایی که در آدرس‌ها هست، فرق می‌کند؛ هرچه محل کسب و کار در منطقه برخورد اتری باشد، قیمت‌ها بیشتر است. ادعاهای عجیب مثل اینکه کارت‌های «اوراکل» اصل دارند، هم روی قیمت تأثیر می‌گذارد.

هشدار پلیس برای کلاهبرداری‌های عیان

معمولاً متقاضیان را به درگاه‌های جعلی پرداخت راهنمایی می‌کنند. آن‌هم برای توسل و دعا کردن و از خدا خواستن، مستقیم‌ترین و سرراست‌ترین مسیر است؛ البته خیلی‌ها این مسیر مستقیم را به سمت منافع خود کج کرده‌اند.

در اعماق تاریخ بازار دعانویسی و فال‌گیری، جایی که پول و ماوراء الطبیعه دست در دست هم داده‌اند، رئیس پلیس فتای خراسان رضوی به سوء استفاده رمال‌ها اشاره می‌کند.

سرهنگ مرتضی حقی می‌گوید: ۷۰ درصد از موضوعاتی که در پوشش رمالی و دعانویسی انجام می‌شود، به قصد سوء استفاده مالی و... و با عنوان مجرمانه کلاهبرداری تطابق پیدا می‌کند؛ اینکه افراد

تفاوتی که بین سحر و دعا است

البته در گذشته، گاهی اوقات مردم به عالم شناخته شده یا پیر و مرشدی که همه به زهد و تقوایش ایمان داشتند، مراجعه می‌کردند و برای خواندن ذکر یا گرفتن چله، دستور می‌گرفتند. اما سحر و جادو با دعا و دعاخواندن فرق می‌کند.

درباره گرایش به دعا و دعانویسی، نظرات مختلفی وجود دارد. حجت الاسلام والمسلمین علی ابهری، کارشناس علوم دینی، به عوامل بی‌شماری اشاره می‌کند.

او می‌گوید: سحر نه تنها در فرهنگ‌های مختلف وجود دارد، بلکه در قرآن کریم و متون دینی هم به آن اشاره شده است، اما نیاز به تخصص و علم دارد. از دیدگاه وی، یکی از دلایل گرایش مردم به این نوع علوم، مشکلاتی است که در زندگی روزمره خود با آن‌ها مواجه هستند؛ موضوعاتی مانند فقر و بیماری، افراد را به جست‌وجو و پیدا کردن راه حل‌های سریع و ساده وادار می‌کند.

ابهری این نکته را گوشزد می‌کند که مردم تمایل دارند با روش‌های آسان و دردسترس، مشکلات خود را حل کنند، درحالی‌که بسیاری از مسائلی که به سحر نسبت داده می‌شود، ممکن است ناشی از عوامل طبیعی و اجتماعی باشد؛ به همین خاطر تشخیص دقیق و علمی در این زمینه، نیاز به تخصص و تجربه دارد.

این کارشناس علوم دینی، رشد فناوری را یادآوری می‌کند که از زمانی که وارد زندگی ما شده است، به شیوع برخی مسائل دامن می‌زند و به همین خاطر، تنوع و تقسیم‌بندی این پیام‌ها در فضای مجازی زیاد است.

وی به عنوان کارشناس حوزه دینی معتقد است: برای مقابله با خرافه پرستی و گرایش به دعانویسی، باید یک بستر فرهنگی مناسب فراهم شود. این بستر نیازمند اطلاع‌رسانی و آموزش عمومی است تا مردم بتوانند با شیوه‌های صحیح حل مشکلات خود آشنا شوند.

راحت طلبی؛ ریشه خرافه گرایی

می‌گیرد. او راحت طلبی و میل شدید و رسیدن زود هنگام به نتیجه و مقصود را، دلیل ورود به خرافه پرستی می‌داند و می‌افزاید: این علاقه مندی برای رسیدن سریع به نتیجه و مقصود خواسته، همراه همیشگی بشر بوده است؛ شاید به این خاطر که انسان هافکر می‌کند کسی در جریان زندگی، برنده و موفق است که زودتر به خواسته‌اش برسد.

سلطانیه علاقه خانم‌ها و به ویژه جوانان را به این حوزه یادآوری می‌کند و ادامه می‌دهد: با وجود پیشرفت‌های فرهنگی و تحولات اجتماعی افراد، گرایش مردم به ویژه این طیف به دعا و مسائل مرتبط به عنوان یک واکنش اجتماعی در برابر تغییرات و چالش‌های زندگی، تأمل برانگیز است و نیاز به واکاوی و درمان دارد.

عجب از عوام زندگی نخبه‌ها!

از دیدگاه حسین مهرانی فر، پژوهشگر حوزه اجتماعی و جامعه‌شناس، یک بخش جدی از علل این موضوع، به آگاهی و خودآگاهی افراد برمی‌گردد. او می‌گوید: متأسفانه مردم بیشتر از اینکه تفکر و خردورزی را پیشه کنند، تحت تأثیر منابع رسانه‌ای جدید هستند و به عبارتی دچار یک جهل مرکب شده‌اند، درحالی‌که اگر اهل مطالعه متون دینی باشند و به آگاهی عمیق برسند و بینش و اطلاعاتشان بیشتر شود، تأثیرپذیری آن‌ها کم‌رنگ می‌شود.

دعای تضمینی

دعانویسی مجازی

رمالی، جرم است

درحالی‌که سکوه‌های فروش اینترنتی به عنوان استارت‌آپ‌های موفق ایرانی شناخته می‌شوند، غفلت آن‌ها از نظارت بر آگهی‌ها، به‌گسترش جرایم سازمان‌یافته دامن زده است. سکوه‌های فروش اینترنتی پر از آگهی‌های امیدوارکننده برای ازدواج و رسیدن به شغل خوب و... است.

با مهدی عبدی، وکیل پایه یک دادگستری، درباره رویه قضایی موضوع حرف می‌زنیم. او می‌گوید: قانون‌گذار به صورت خاص، عنوان «جرم رمالی» را پیش‌بینی نکرده است، اما دادگاه‌ها با استفاده از ابزارهای موجود، راه را برای تعقیب این‌گونه افراد باز گذاشته‌اند.

عبدی برای تکمیل صحبت‌هایش توضیح می‌دهد: در نظام قضایی ایران، برخورد با پدیده‌هایی مانند رمالی و دعانویسی بیش از آنکه ناشی از یک جرم‌انگاری صریح و مستقیم باشد، حاصل تفسیر قضایی و تطبیق مضائق با عناوین مجرمانه عمومی است. براساس ماده یک قانون تشدید مجازات مرتکبان ارتشا، اختلاس و کلاهبرداری مصوب ۱۳۶۷، هرگاه کسی از طریق توسل به وسایل متقلبانه یا امیدوار کردن به امور واهی و... دیگری را فریب دهد و از این طریق اموالی را به دست آورد، مرتکب جرم کلاهبرداری شده است.

او بیان می‌کند: وقتی فردی با تکیه بر ادعای پیشگویی آینده از طریق رمالی، ادعای ارتباط با عالم غیب یا وعده‌های پوچی مانند بخت‌گشایی یا حل مشکلات عاطفی و مالی با نوشتن دعاها یا خاص، پول یا مال دیگری را دریافت می‌کند، تمام ارکان کلاهبرداری محقق شده است. مجازات این جرم، حبس از یک تا هفت سال و رد مال به شاکی است. وکیل پایه یک دادگستری ادامه می‌دهد: البته گاهی ممکن است به دلایلی نتوان پرونده را ذیل کلاهبرداری تعریف کرد. در چنین مواقعی، دادگاه‌ها معمولاً به سراغ جرم کلاشی می‌روند. مطابق ماده ۷۱۲ قانون مجازات اسلامی (کتاب تعزیرات) مصوب سال ۱۳۷۵، هر که تکدی یا کلاشی را پیشه خود قرار دهد، قابل تعقیب است. اگر کسی به شکل حرفه‌ای و مستمر از این راه امرار معاش کند، حتی اگر نتوان مال خاصی را به او منتسب کرد، می‌توان با وی برخورد قانونی کرد. امروزه این فعالیت‌ها به فضای مجازی کشیده شده است؛ صفحه‌هایی با عناوین فریبنده‌ای مانند «مشاوره کوانتومی» یا «درمان با انرژی کیهانی»، نمونه‌هایی از همین تعریف است.

عبدی می‌گوید: هرچند قانون به صورت مستقیم به نام «رمالی» اشاره نکرده است، روح حاکم بر قوانین کیفری و تفسیر قضایی، اجازه نمی‌دهد افراد سودجو از خلأهای قانونی برای سوء استفاده از باورهای مردم استفاده کنند؛ البته علاوه بر برخورد قضایی، آموزش همگانی، تقویت نهادهای مشاوره معتبر و ترویج عقلانیت در جامعه، تنها راه حل پایدار برای خشکاندن ریشه‌های این‌گونه جرایم و سودجویی‌های افراد سودجو از افراد ساده لوح است.